

Poznań, 3 października 2016

dr hab. Anna Potyrała, prof. nadzw.

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Ocena osiągnięcia naukowego pt.

Determinanty zmiany w procesie instytucjonalizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na przykładzie kształtowania relacji Unia Europejska - Afryka, dorobku naukowego oraz dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego

doktor Beaty Przybylskiej-Maszner w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce

Dr Beata Przybylska-Maszner jest absolwentką kierunku *Międzynarodowe stosunki polityczne i gospodarcze* na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Studia magisterskie ukończyła w 2000 r. przygotowując pracę magisterską pt. *Współczesne problemy bezpieczeństwa w Europie*, pod kierunkiem prof. dra hab. Jana Sandorskiego. W trakcie studiów magisterskich zrealizowała roczne stypendium na Uniwersytecie Nancy 2, broniąc pracę dyplomową pt. *Architecture de la sécurité européenne*. W 2000 r. rozpoczęła studia trzeciego stopnia w ówczesnym Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, rozpoczynając pracę naukowo-badawczą. Jej zwieńczeniem była przygotowana pod kierunkiem prof. dra hab. Włodzimierza Malendowskiego rozprawa doktorska pt. *Europejska polityka bezpieczeństwa i obrony*, której publiczna obrona odbyła się w czerwcu 2004 r. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce dr Beata Przybylska-Maszner została zatrudniona jako adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM.

I. Ocena osiągnięcia naukowego pt. *Determinanty zmiany w procesie instytucjonalizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na przykładzie kształtowania relacji Unia Europejska – Afryka*

Na zgłoszone do oceny osiągnięcie naukowe dr Beaty Przybylskiej-Maszner składa się cykl 26 publikacji, w tym: współautorstwo jednej monografii oraz współredakcja jednej pracy zbiorowej

i redakcja trzech innych monografii wieloautorskich, a także autorstwo ośmiu rozdziałów w pracach zbiorowych i 12 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych. Prace te publikowane były nie tylko w macierzystym ośrodku, lecz ukazały się nakładem wydawnictw z Warszawy, Wrocławia i Olsztyna oraz Berlina. Pięć tekstów naukowych przygotowano i opublikowano w języku angielskim, co w oczywisty sposób dało możliwość rozpowszechnienia i umiędzynarodowienia wyników prowadzonych badań.

Dokonując oceny osiągnięcia naukowego dr Beaty Przybylskiej-Maszner, uwagę skoncentrowano na pięciu podstawowych kwestiach, za które uznano:

- A. wybór problemu badawczego, cele, hipotezy i pytania badawcze;
- B. strukturę cyklu publikacji;
- C. język rozważań i stosowany aparat pojęciowy;
- D. wykorzystany materiał źródłowy i literatura przedmiotu;
- E. sposób rozwiązania problemu badawczego.

A. Wybór problemu badawczego, cele, hipotezy i pytania badawcze

Zainteresowanie tzw. problematyką europejską/unijną dr Beata Przybylska-Maszner przejawiała od początku pracy naukowo-badawczej. Po uzyskaniu stopnia doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce, skoncentrowała się na badaniu wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Problemem badawczym cyklu publikacji, który składa się na przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe, dr Beata Przybylska-Maszner uczyniła proces instytucjonalizacji Wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej, zawężając obszar badań do stosunków Unia Europejska – Afryka. Jak podkreśliła Habilitantka we wniosku (część pt. *Omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania*), problematyka dotycząca instytucjonalizacji Wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w odniesieniu do stosunków z poszczególnymi regionami „nabiera coraz większego znaczenia (...) przez fakt wzrastającej roli UE na arenie międzynarodowej” (s. 5). Uwzględniając ostatnie wydarzenia (m.in. kryzys migracyjny i tzw. *Brexit*, skutkujące skoncentrowaniem uwagi UE na problemach wewnętrznych) w wątpliwość podać można twierdzenie o wzroście znaczenia organizacji na arenie międzynarodowej. Niemniej jednak waga podjętego problemu badawczego jest oczywista. Po pierwsze, ze względu na aktywność Unii Europejskiej na rzecz stabilizacji i rozwoju państw i regionów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie. Po drugie, z uwagi na doniosłość procesów instytucjonalizacji we współczesnych stosunkach międzynarodowych.

Wybór problematyki stanowiącej podstawę rozważań w ramach zgłoszonego do oceny cyklu publikacji jest zatem w pełni uzasadniony, a obszar badań mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce, w szczególności nauki o stosunkach międzynarodowych i integracji europejskiej. Uzasadniając wybór problematyki badawczej, dr Beata Przybylska-Maszner w wyczerpujący sposób zaprezentowała umocowanie teoretyczne prowadzonych badań i wykorzystane metody badawcze. Ważne, że nie ograniczyła się jedynie do wymienienia tych ostatnich, lecz uzasadniła ich przydatność dla realizacji celów badawczych i udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze.

Za trzy podstawowe cele rozważań uznała: (1) wskazanie czynników determinujących aktywność UE w regionie Afryki; (2) analizę zmian mechanizmów zaangażowania; oraz (3) ocenę siły rzeczywistego oddziaływania. Realizację tych celów uzależniła od udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze dotyczące m.in. efektywności oddziaływania dwustronnego w porównaniu z unijnym; roli interesów partykularnych i uwarunkowań historycznych w kształtowaniu działań zewnętrznych UE w Afryce; powodów zaangażowania UE w Afryce we współpracy z pozapaństwowymi uczestnikami stosunków międzynarodowych; czy dysfunkcjonalności działań zewnętrznych UE i czynników tę dysfunkcjonalność powodujących. Postawione pytania badawcze są zasadne i pozostają w ścisłym związku z głównymi celami badawczymi.

Zarysowane w autoreferacie pytania badawcze i uzyskane w toku badań odpowiedzi posłużyć miały weryfikacji hipotez (co Habilitantka wyraźnie zaznaczyła na s. 17). W tym miejscu należy jednak zauważyć brak odniesień w autoreferacie do hipotez naukowych stanowiących kluczowy element postępowania naukowo-badawczego. Z niezrozumiałych względów Habilitantka poprzestała na wskazaniu założeń wstępnych i pytań badawczych, a następnie na zaprezentowaniu wniosków wynikających z prowadzonych badań. W konsekwencji, dopiero lektura poszczególnych publikacji składających się na osiągnięcie naukowe pozwala zapoznać się z hipotezami naukowymi sformułowanymi przez dr Przybylską-Maszner. Postawione w publikacjach hipotezy mają walor oryginalności i zostały zweryfikowane w toku badań, o czym mowa w dalszej części tej recenzji pt. *Sposób rozwiązania problemu badawczego*.

B. Struktura cyklu publikacji

Dwadzieścia sześć publikacji składających się na zgłoszone do oceny osiągnięcie naukowe uporządkowano w ujęciu problemowo-chronologicznym. W tym miejscu należy zaznaczyć, że w niniejszej recenzji ocenie poddano konstrukcję cyklu zaprezentowaną na s. 9-14, nie zaś sposób uszeregowania publikacji wskazany na liście zamieszczonej na s. 2-3 autoreferatu. Rozbieżność między tymi dwoma fragmentami wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego nie powinna wystąpić, gdyż powoduje, że zamysł badawczy traci na czytelności.

Pierwszą część cyklu stanowią analizy poświęcone reformom wewnętrznym Unii Europejskiej, inicjowanym kolejnymi traktatami rewizyjnymi. Zamysłem badawczym było ukazanie ewolucji założeń, celów i mechanizmów funkcjonowania Wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Druga część cyklu obejmuje publikacje dotyczące dynamiki stosunków Unia Europejska – Afryka, w szczególności widocznych uwarunkowań, współzależności, a także czynników dysfunkcyjnych wpływających na kształt i efekty współpracy. Zaproponowano przy tym ujęcie regionalne i sub-regionalne (ukazując stosunki Unii Europejskiej z regionem Afryki i subregionami), a także państwowe (dokonując analizy stosunków UE z poszczególnymi państwami afrykańskimi) i pozapaństwowe (analizując stosunki UE z organizacjami regionalnymi i sub-regionalnymi). Dzięki takiemu podejściu, analizy zyskały charakter kompleksowy i pozwoliły na pełną i wiarygodną ocenę dynamiki stosunków UE – Afryka. W kolejnej części cyklu ujęto publikacje dotyczące instrumentarium oddziaływania Unii Europejskiej na omawiany region i poszczególne państwa. Kluczową rolę przypisano cywilnemu i wojskowemu zaangażowaniu operacyjnemu w Afryce, analizując model reagowania kryzysowego wypracowany w ramach Unii Europejskiej oraz oceniając założenia, cele i efekty poszczególnych operacji wojskowych i misji cywilnych. W bezpośrednim związku z tymi aspektami pozostają analizy poświęcone instrumentarium finansowemu, wspierającemu działania zewnętrzne UE. Te umieszczone zostały jednak w dalszej części cyklu. Tymczasem szeregując publikacje w ramach osiągnięcia naukowego w oparciu o kryterium problemowe, należało zaraz po rozważaniach dotyczących operacji wojskowych i misji cywilnych umieścić publikacje ukazujące uwarunkowania finansowe kreujące w praktyce skalę zaangażowania UE w Afryce.

Rozważania ujęte w formie artykułów naukowych, rozdziałów w pracach zbiorowych i monografii pt. *System instytucjonalny Unii Europejskiej po traktacie z Lizbony. Aspekty polityczne i prawne* (Warszawa 2012), zostały umiejętnie skomponowane w cykl przedłożony

do oceny (s. 9-14). Zaproponowana przez Habilitantkę konstrukcja odzwierciedla zamysł badawczy i pozostaje w ścisłym związku z celami i pytaniami badawczymi. Z wyjątkiem zgłoszonej powyżej uwagi, jest spójna i została przygotowana zgodnie z zasadami obowiązującymi w naukach społecznych.

C. Język rozważań i zastosowany aparat pojęciowy

Oceniając osiągnięcie naukowe dr Beaty Przybylskiej-Maszner odnieść należy się również do zastosowanego aparatu pojęciowego i języka rozważań. Cykl publikacji został napisany językiem zrozumiałym i precyzyjnym, a co najważniejsze – uwzględniającym specyfikę terminologiczną nauk społecznych, w tym nauki o polityce, a także nauk prawnych. Wyjątkiem jest błędne zastosowanie terminu „kraj” zamiast politologicznej kategorii „państwo”, gdy chodzi o kontekst ewidentnie politologiczny (np. w artykule pt. *Spory kompetencyjne wokół urzędu Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa* – s. 36) oraz nieprecyzyjnego terminu „Chiny” w miejsce „Chińskiej Republiki Ludowej” (w tym samym artykule pt. *Spory kompetencyjne wokół urzędu Wysokiego Przedstawiciela ...* – s. 47), acz są to przypadki nieliczne. Habilitantka wykazała się szczególną dbałością o poprawność językową, stosując się do wytycznych formułowanych przez Radę Języka Polskiego. Co więcej, uniknęła tak powszechnej w środowisku politologicznym manieri publicystycznej, przejawiającej się w nagminnym, niewłaściwym stosowaniu personalizacji i kolokwializmów. W każdym tekście składającym się na zgłoszone do oceny osiągnięcie naukowe, zamysł badawczy wyrażony przez Habilitantkę jest czytelny i nie budzi wątpliwości interpretacyjnych.

D. Wykorzystany materiał źródłowy i literatura przedmiotu

Dokonując oceny cyklu publikacji nie sposób pominąć niesłychanie bogatej literatury przedmiotu, służącej do przygotowania publikacji składających się na osiągnięcie naukowe dr Beaty Przybylskiej-Maszner. Opracowanie każdego tekstu naukowego poprzedziła staranna kwerenda źródeł, w wyniku której uzyskano nie tylko materiały o charakterze wtórnym, lecz przede wszystkim materiały o charakterze pierwotnym. Te ostatnie objęły przede wszystkim akty prawa europejskiego, ale również dokumenty o charakterze niewiążącym oraz akty prawa międzynarodowego. Na wykorzystaną literaturę przedmiotu złożył się dorobek nauki polskiej

z jednoczesnym uwzględnieniem prac autorów zagranicznych, co pozwoliło ukazać różne punkty widzenia, a tym samym różne oceny kwestii mieszczących się w obszarze badań Habilitantki.

E. Sposób rozwiązania problemu badawczego

Odnosząc cele badań określone we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego [tj. (1) wskazanie czynników determinujących aktywność UE w regionie Afryki; (2) analiza zmian mechanizmów zaangażowania; (3) ocena siły rzeczywistego oddziaływania], do rozważań składających się na cykl publikacji przedstawionych do oceny, należy odnotować wysoki poziom analiz, które nie są powieleniem ustaleń dokonanych przez badaczy integracji europejskiej, lecz w większości przypadków dotyczą aspektów nowych i/lub będących rzadko przedmiotem badań w polskiej nauce o stosunkach międzynarodowych.

Pierwszy cel badawczy znalazł wyraz w analizach poświęconych traktatowym reformom instytucjonalnym, które stały się podstawowym czynnikiem warunkującym kształt, znaczenie i sposób realizacji założeń Wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Jak zauważyła Habilitantka: „zmiany instytucjonalne miały przyczynić się do zwiększenia dynamiki procesu realizacji polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony, a także skoordynować proces zarządzania wymiarem zewnętrznym unijnych polityk (artykuł pt. *Przywództwo polityczne Unii Europejskiej podczas kryzysu – o potrzebie przewodzenia, przewodniczenia, przewodnictwa, reprezentacji i wpływu* – s. 297). Dążąc do weryfikacji powyższego twierdzenia dr Beata Przybylska-Maszner analizie poddała umocowanie traktatowe i zakres kompetencji Wysokiego Przedstawiciela do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, oraz przewodniczącego Rady Europejskiej i przewodniczącego Komisji Europejskiej. Jednocześnie, co warto odnotowania, dostrzegła wagę cech osobowych, w tym ambicji osobistych czy charyzmy, w kreowaniu wzajemnych relacji, a tym samym w kształtowaniu działań zewnętrznych.

Dążąc do realizacji dwóch pozostałych celów badawczych, Habilitantka przygotowała analizy odnoszące się w pierwszej kolejności do mechanizmów zaangażowania Unii Europejskiej w regionie Afryki i ukazujące dynamikę wzajemnych relacji. Rozpoczynając od kwestii ogólnych, dokonała oceny strategicznego partnerstwa ustanowionego między UE a Afryką, przechodząc następnie do analizy strategii na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju w regionie Sahelu. Wypracowywane strategie Habilitantka postrzega jako sposób „zadbania

(przez państwa członkowskie – przyp. A.P.) o własne interesy w oparciu o bilateralne rozgrywki i regionalne rozszady polityczne” (artykuł pt. *Od strategii Unii Europejskiej na rzecz Afryki do strategicznego partnerstwa z Afryką – dylematy o realnej wizji współpracy* – s. 194), ale także jako sposób na zagwarantowanie bezpieczeństwa Unii Europejskiej przez wyeliminowanie zagrożenia terrorystycznego czy przestępczości zorganizowanej. Dokonując oceny wypracowanych strategii, dr Przybylska-Maszner udowodniła istnienie wyraźnych rozbieżności między postanowieniami dokumentów programowych a kształtem rzeczywistych relacji, definiując podstawowe problemy rzutujące na deklaracyjny – w dużej mierze – charakter współpracy. Zaliczyła do nich między innymi: początkowy jednostronny charakter strategii przyjmowanych bez konsultacji z partnerami afrykańskimi; odmienne interesy i zabieganie przez każdą ze stron o uznanie własnych, patrykularnych celów; oraz brak spójnych planów finansowych. W konsekwencji, strategie są: „polityczną deklaracją woli zaangażowania” (artykuł pt. *Strategia Unii Europejskiej na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju w regionie Sahelu. Między polityczną wolą oddziaływania a realnym wpływem na sytuację w regionie* – s. 136), której nie towarzyszą konkretne mechanizmy działań. Stało się to szczególnie widoczne podczas wydarzeń tzw. arabskiej wiosny, którym na początku towarzyszyło unijne zaangażowanie przejawiające się zaledwie w „oświadczeniach, wystąpieniach, oficjalnych wizytach”, zaś reakcja na toczące się wydarzenia „była opieszala, niejednoznaczna, ograniczona do politycznych deklaracji, a także w wielu przypadkach nieadekwatna do sytuacji (...). Zauważalny był wielogłos polityczny państw członkowskich, a także instytucjonalne zamieszkanie” (por. artykuł pt. *Uwarunkowania reorientacji polityki Unii Europejskiej wobec Afryki Północnej po roku 2011* – s. 56 i 61). Oceniając działania podjęte w tym czasie przez Unię Europejską, Habilitantka skierowała uwagę zarówno na całą Afrykę Północną, jak i na jedno z państw tj. Egipt. Taki zabieg podyktowany był uczestnictwem w finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki projekcie badawczym. Analizy w obu obszarach pozwoliły na wyciągnięcie wniosków i udowodnienie twierdzenia o słabości polityki UE wobec Afryki. Słabość ta przejawiała się w niemożności realizacji celów sformułowanych w strategiach regionalnych i sub-regionalnych, m.in. w dostrzeżonych przez dr Przybylską-Maszner problemach w walce z przestępczością zorganizowaną, w szczególności z nielegalną imigracją nasiloną w wyniku wydarzeń arabskiej wiosny.

Dokonując oceny rzeczywistego oddziaływania Unii Europejskiej na region Afryki, dr Beata Przybylska-Maszner prowadziła również badania skierowane na analizę i ocenę funkcjonowania istniejącego instrumentarium wpływu. Przedmiotem badań stał się: (1) model

reagowania kryzysowego wypracowany w ramach Unii Europejskiej, bazujący na funkcjonowaniu operacji wojskowych i misji cywilnych; oraz (2) model zarządzania granicami UE. Ten pierwszy tworzony jest przy uwzględnieniu międzyinstytucjonalnych i międzyrządowych interakcji, a także więzi gospodarczych, politycznych i kulturowych łączących poszczególne państwa członkowskie i państwa afrykańskie. Jak dostrzegła Habilitantka: „za woalem deklaracji politycznych (...) ukryto wpisane w dotychczasowe więzi interesy polityczne i gospodarcze państw członkowskich UE” (artykuł pt. *Operacje wojskowe Unii Europejskiej w Afryce – ambicje, możliwości, efekty* – s. 9. Por. również artykuł pt. *Operacje w obszarze Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony – uwarunkowania i perspektywy rozwoju* – s. 25). Model zarządzania granicami jest natomiast przykładem współpracy Unii Europejskiej z państwami trzecimi, bazującej na przekazywaniu odpowiedzialności za zahamowanie nielegalnej imigracji i międzynarodowego przemytu osób na państwa sąsiednie, tj. afrykańskie. W obu przypadkach dr Beata Przybylska-Maszner rozważania rozpoczęła od ukazania aspektów historycznych, następnie prawnych, przechodząc do analizy wymiaru rzeczywistego funkcjonowania wskazanych modeli. Wskazała również wnioski, wynikające bezpośrednio z poprowadzonych rozważań, a stanowiące ocenę istniejącego instrumentarium oddziaływania Unii Europejskiej na region Afryki i jego poszczególne państwa. Zdaniem Habilitantki mankamenty analizowanego instrumentarium prowadzą do niewystarczającej współpracy państw członkowskich i niejednokrotnie obserwowanego paraliżu decyzyjnego wynikającego z braku solidarności w rozwiązywaniu problemów. Jak zauważyła: „Unia wyposażona jest w narzędzia, których przez brak solidarności, wynikający z różnic w interesach, jak i koncepcji prowadzenia polityki, z trudem używa” (tekst pt. *Polityka eksternalizacji granic Unii Europejskiej w Afryce* – s. 445). W tym miejscu wskazać należy również na najważniejszą tego konsekwencję tj. brak kompleksowego podejścia do wyzwań i zagrożeń, z którymi styka się UE i państwa członkowskie zarówno na swych terytoriach, jak i w bezpośrednim sąsiedztwie. Każde z państw członkowskich w odmienny sposób postrzega pewne zjawiska i dokonuje odmiennych ocen stosownie do własnych celów i interesów, co widać wyraźnie choćby w odniesieniu do pomysłów rozwiązania kryzysu migracyjnego, nasilonego od końca 2014 r.

Podsumowując, w zgłoszonym do oceny cyklu publikacji stanowiącym osiągnięcie naukowe, na który złożyły się artykuły naukowe, rozdziały prac zbiorowych i monografia pt. *System instytucjonalny Unii Europejskiej po traktacie z Lizbony. Aspekty polityczne i prawne*, dr Beata Przybylska-Maszner udowodniła, iż kompleksowa strategia Unii Europejskiej wobec

Afryki pozostaje nadal w sferze deklaracji. W pełni należy zgodzić się z twierdzeniem, że podejmowana przez UE aktywność nie jest adekwatna do deklarowanego zaangażowania. Wynika to w dużej mierze z zaangażowania w kształtowanie dwustronnych relacji przede wszystkim Francji, „w mniejszym zakresie Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Portugalii” (s. 18 wniosku), przy niewielkim zainteresowaniu państw członkowskich z Europy Środkowo-wschodniej. To z kolei powodowane jest czynnikami historycznymi, a także odmiennymi interesami politycznymi i gospodarczymi. Tym samym, nawet zmiany traktatowe, dające formalne tj. instytucjonalne możliwości zwiększenia zaangażowania UE w Afryce, nie przekładają się na rzeczywiste zacieśnienie i pogłębienie współpracy. W toku prowadzonych badań, dr Beata Przybylska-Maszner udowodniła, że aktywność Unii Europejskiej w Afryce ogranicza się zatem do pełnienia dwóch podstawowych ról: „promotora reform gospodarczych i zrównoważonego rozwoju regionu oraz propagatora demokracji i praw człowieka” (s. 17 wniosku).

Należy stwierdzić, że publikacje składające się na osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego są dowodem na rzetelność badawczą, umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych i autorskiego wnioskowania. Każdy tekst rozpoczęto wprowadzeniem w przedmiot badań, w przeważającej większości przypadków w części wstępnej znalazły się odniesienia do celów badawczych, które zrealizowano z powodzeniem w toku poprowadzonych analiz. To pozwoliło sformułować oceny dotyczące rzeczywistego zaangażowania Unii Europejskiej w Afryce i porównać stan stosunków UE – Afryka z zamierzeniami wyrażonymi w kolejnych strategiach dotyczących regionu Afryki.

II. Ocena pozostałego dorobku naukowo-badawczego

Obok głównego nurtu badań, stanowiącego scharakteryzowane powyżej osiągnięcie naukowe, dr Beata Przybylska-Maszner podejmowała badania w ramach trzech obszarów tematycznych, mieszczących się w zakresie nauki o polityce, w tym nauki o stosunkach międzynarodowych i studiów europejskich. Po uzyskaniu stopnia doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce przygotowała 22 artykuły naukowe (w tym pięć w języku angielskim, dwa w języku niemieckim i jeden w języku rosyjskim) i siedem opracowań zamieszczonych w podręczniku skierowanym do nauczycieli, redagowała jedną pracę zbiorową i jeden podręcznik, była współautorską dwóch leksykonów naukowych.

Przygotowane teksty opublikowane zostały w znanych wydawnictwach naukowych z Warszawy, Poznania, Torunia, Wrocławia i Berlina.

Pierwszy obszar tematyczny dotyczy Wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony. Na dorobek w tym obszarze badań składa się osiem rozdziałów w pracach zbiorowych oraz dwa leksykony naukowe, z tym jednak zastrzeżeniem, że jedynie jeden jest powiązany tematycznie z przedmiotowym obszarem. Przedstawione do oceny analizy są spójne tematycznie, komplementarne i poświęcone czynnikom determinującym, założeniom i mechanizmom funkcjonowania ww. polityki, a także scenariuszom rozwoju, kreowanym przez współczesne wyzwania i zagrożenia, przed którymi stoją poszczególne państwa członkowskie i cała Unia Europejska. Drugi obszar wskazany przez Habilitantkę we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego poświęcono przywództwu politycznemu w Unii Europejskiej. Na dorobek w tym obszarze składa się pięć tekstów naukowych, z których jednak aż trzy stanowią analizy współautorskie. Dotyczą oceny polskiego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej i zostały przygotowane w ramach projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Uwzględniając ukazane w tych tekstach aspekty teoretyczne i praktyczne oraz poczynione ustalenia, należy uznać, że zaprezentowane analizy są powiązane z pierwszym obszarem tematycznym. Przedmiotem badań uczyniono bowiem rozmaite przejawy i mechanizmy funkcjonowania i rozwoju WPBiO oraz WPZiB. Trzeci obszar tematyczny dotyczy dynamiki procesu rozszerzania Unii Europejskiej. W ramach współredakcji jednej pracy zbiorowej, autorstwa jednej ekspertyzy przygotowanej dla Kancelarii Sejmu i dziewięciu artykułów naukowych, dr Przybylska-Maszner poddała analizie i ocenie przede wszystkim proces integracji Polski z Unią Europejską. Warto podkreślić, że uwagę skoncentrowała na aspektach pomijanych w głównym nurcie polskich badań tego fenomenu, m.in. na determinantach, roli i rozwoju organizacji pozarządowych w procesie integracji Polski z UE. Uwagę poświęciła również rozszerzeniu z 2007 r. (jeden rozdział w pracy zbiorowej z 2007 r.) oraz w szczególności drodze Bułgarii do członkostwa w Unii Europejskiej (podobnie, jeden rozdział w pracy zbiorowej z 2009 r.). Można żałować, że Habilitantka nie kontynuowała badań w tym zakresie i nie zaprezentowała własnych ocen dotyczących procesu integracji z organizacją innych, tzw. nowych państw członkowskich. Kończąc ocenę analiz przygotowanych w ramach trzeciego obszaru zainteresowań naukowych Habilitantki, należy wyrazić jeszcze jedną uwagę. Wątpliwości budzi zaliczenie do dorobku w tym obszarze ustaleń zaprezentowanych w artykule pt. *Uwarunkowania awansu zawodowego kobiet na polskich uczelniach* („Przegląd Politologiczny” 2011, nr 3) oraz w rozdziale pt. *The Polish science sector*

from the perspective of gender equality (w: *The participation of women in the media and in politics – an international dimension*, ed. I. Andruszkiewicz, Poznań 2010, ss. 39-52). Co prawda w tekstach omówiono uwarunkowania prawne wynikające z członkostwa Polski w UE, ale ograniczono się do ukazania inicjatyw prawnych podejmowanych w ramach UE, analizie polskich rozwiązań prawnych czy instytucjonalnych podjętych w procesie integracji europejskiej poświęcając niewiele uwagi (np. zaledwie pół strony tekstu pt. *Uwarunkowania...– s. 172*). Trudno zatem zakwalifikować te teksty do obszaru związanego z „dynamiką procesu rozszerzenia UE”.

Teksty mieszczące się we wskazanych obszarach zainteresowań Habilitantki, przygotowano prawidłowo pod względem metodologicznym. W większości przypadków wyraźnie określono cele badawcze, hipotezy, odniesiono się do wykorzystanych metod badawczych. Również w przeważającej większości tekstów nie ograniczono się jedynie do deskrypcji, lecz zanalizowano przedmiot rozważań dokonując autorskich ocen i formułując wnioski wynikające z poprowadzonych analiz. Teksty przygotowano na podstawie aktualnej bazy bibliograficznej, obejmującej zarówno materiały o charakterze pierwotnym, jak i wtórnym, uwzględniając dorobek nauki polskiej i teksty autorów zagranicznych. Podobnie jak w przypadku osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, publikacje składające się na pozostały dorobek naukowy przygotowano poprawnie pod względem językowym, stosując prawidłowo aparat pojęciowy nauki o polityce i przedstawiając analizowane zagadnienia w sposób precyzyjny i zrozumiały.

Aktywność naukowo-badawcza dr Beaty Przybylskiej-Maszner po uzyskaniu stopnia naukowego doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce przejawiała się również w uczestnictwie w konferencjach naukowych. Łącznie po uzyskaniu stopnia doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce, wystąpiła w ponad 50 konferencjach naukowych, seminariach i debatach naukowych organizowanych przez polskie ośrodki naukowo-badawcze. Udział w takich wydarzeniach sprzyjał nie tylko prezentacji, ale także rozpowszechnieniu wyników prowadzonych badań. Realizacja staży naukowych i wizyt studyjnych, w tym w Paryżu, Brukseli i Strasburgu, pozwoliła na przeprowadzenie kwerend bibliotecznych oraz na umiędzynarodowienie wyników prowadzonych badań. Podobnie, uczestnictwo w projektach badawczych (łącznie w 17, w tym czterech międzynarodowych) przyczyniło się do pogłębienia prowadzonych badań i ich upowszechnienia.

Przejawem upowszechnienia wyników badań prowadzonych przez dr Beatę Przybylską-Maszner jest również liczba cytowań (w zależności od przywołanego źródła: od 11

do 23) i wartość Indeksu Hirscha (2). Uwzględniając staż naukowy Habilitantki (16 lat) oraz fakt publikowania przede wszystkim w języku polskim, jest to wynik satysfakcjonujący. Po uwzględnieniu aktywności Habilitantki na rzecz upowszechnienia wyników własnych badań przez zamieszczanie pełnych tekstów przygotowanych artykułów na portalach naukowych *Research Gate* oraz *Academia.edu* w formule *Open Access*, można spodziewać się, że zarówno liczba cytowań, jak i Indeks Hirscha wzrosną.

III. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego po uzyskaniu stopnia doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce

Oceniając dorobek dr Beaty Przybylskiej-Maszner nie sposób pominąć aktywności dydaktycznej i popularyzatorskiej oraz organizacyjnej, podejmowanej w Instytucie, a następnie na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Prowadzone przez Habilitantkę zajęcia są powiązane ściśle z podejmowaną aktywnością naukowo-badawczą i oscylują wokół szeroko pojętej integracji europejskiej i kwestii bezpieczeństwa międzynarodowego. Dr Przybylska-Maszner realizowała lub realizuje wykłady i ćwiczenia z przedmiotów „Prawo europejskie”, „Integracja Polski z Unią Europejską”, „Finanse w projektach Unii Europejskiej”, „Programy i fundusze Unii Europejskiej”, „System prawny i dokumentacja urzędowa Unii Europejskiej”, a także „Regionalizacja i instytucjonalizacja bezpieczeństwa” i „Bezpieczeństwo w regionie Bliskiego Wschodu”. Dowodem na stałe doskonalenie kwalifikacji dydaktycznych i umiejętność dostosowania się do wymogów współczesnego nauczania akademickiego jest przygotowanie i realizacja dwóch kursów w formie *e-learningu*, a także prowadzenie zajęć w języku angielskim. Efektem realizacji zajęć seminaryjnych na kierunku *politologia* i *stosunki międzynarodowe* jest wypromowanie 69 licencjatów. Dodatkowo, w trzech postępowaniach doktorskich dr Beata Przybylska-Maszner pełni funkcję promotor pomocniczej.

Najważniejszym przejawem aktywności popularyzatorskiej Habilitantki jest członkostwo w *Team Europe Wielkopolska* (od 1999 r.) i *Team Europe Polska* (od 2015 r.) i zaangażowanie na rzecz rozpowszechniania informacji na temat istoty i funkcjonowania Unii Europejskiej. Dodatkowo, dr Przybylska-Maszner uczestniczy w realizacji projektu edukacyjnego *Europejski Uniwersytet Latający*, skierowanego do młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Była zaangażowana w prowadzenie warsztatów, szkoleń

i wykładów na temat rozmaitych aspektów integracji europejskiej, realizowanych m.in. przez Centrum Integracji Europejskiej, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Fundację *Collegium Polonicum* w Słubicach. Współpracowała także z organizacjami pozarządowymi realizując projekty edukacyjne czy kontrolując prawidłowość wdrażania projektów współfinansowanych w ramach inicjatywy *Equal* Europejskiego Funduszu Społecznego.

Odnosząc się do działalności organizacyjnej, należy ocenić ją jednoznacznie wysoko. Najważniejszym przejawem zaangażowania organizacyjnego na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM było pełnienie przez dr Beatę Przybylską-Maszner funkcji kierownik *Studium Podyplomowego Programów Europejskich* (w latach 2005–2012) oraz kierownik podyplomowego *Studium Ewaluacji, kontroli i audytu programów unijnych* (w latach 2014–2016). W tym ostatnim przypadku, rola Habilitantki nie ograniczała się jedynie do sprawowania kontroli nad procesem dydaktycznym, lecz uwidoczniła się w opracowaniu programu studium. Na uwagę zasługuje również członkostwo w komitetach organizacyjnych konferencji i seminariów naukowych, realizowanych przez Zakład Badań nad Integracją Europejską, w tym międzynarodowego seminarium *Common Foreign and Security Policy in Crisis – Challenges and Future Scenarios* z 2016 r. i ogólnopolskich konferencji i seminariów poświęconych Wspólnej polityce bezpieczeństwa i obrony UE, operacjom wojskowym UE, czy prezydencji Polski w Unii Europejskiej. Podkreślić należy pełnienie przez Habilitantkę funkcji Sekretarz redakcji, a od roku 2013 Zastępcy redaktora naczelnego w czasopiśmie „Rocznik Integracji Europejskiej” (Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM), a także członkostwo w radzie naukowej miesięcznika „International Relations and Diplomacy” (wydawnictwo David Publishing Company). Dr Beata Przybylska-Maszner współpracuje również z polskimi czasopismami naukowymi (m.in. „Przegląd Europejski”, „Przegląd Zachodni”, „JEMI – Journal of Nowy Sącz Business School”), recenzując teksty zgłoszone do publikacji.

Dowodem na doskonałe wypełnianie powierzonych obowiązków dydaktycznych i organizacyjnych są nagrody przyznane przez Dziekana Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM i dwie nagrody motywacyjne Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Działalność popularyzatorska dr Beaty Przybylskiej-Maszner została doceniona przez Prezydenta RP i nagrodzona w 2014 r. *Brązowym Krzyżem Zasługi*.

Konkluzja

Uwzględniając dotychczasowy dorobek naukowy, w tym cykl publikacji pt. *Determinanty zmiany w procesie instytucjonalizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na przykładzie kształtowania relacji Unia Europejska - Afryka*, a także aktywność dydaktyczną, popularyzatorską i organizacyjną dr Beaty Przybylskiej-Maszner, należy stwierdzić, że Habilitantka posiada znaczące osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej. Przedstawione do oceny wyniki badań i inne przejawy aktywności są dowodem na dojrzałość naukową i umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy naukowo-badawczej. Uznaję zatem, że dr Beata Przybylska-Maszner spełnia warunki określone w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* i wnioskuję o dopuszczenie dr Beaty Przybylskiej-Maszner do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Anna Potyrała